

BERGSLUFT

www.elinwagner.se

MEDLEMSBLAD FÖR ELIN WÄGNER-SÄLLSKAPET

Ann-Margreth har ordet...

I år är det 100 år sedan *Åsa-Hanna* kom ut, boken som var Elin Wagners skönlitterära genombrott. Den blev också en framgångsrik film med Aino Taube som Åsa-Hanna och Edvin Adolphson som Frasse. En sällsynt chans att se den är **3 maj kl 18** på Cinemateket i Stockholm.

Elin Wägner-dagen firar vi i år den 19 maj med Augustprisvinnaren Fatima Bremmer som har skrivit boken "*Ett jävla solsken*" om Ester Blenda Nordström. Det ska bli särskilt spännande att få höra om Ester Blendas vänskap med Elin Wägner. Elin Wägner-sällskapets årsmöte följer i direkt anslutning ca kl 16.00 efter att vi som vanligt druckit kaffe och ätit ostkaka.

Samma dag avslöjar vi också vem eller vilka som får årets Väckarklocka. Priset delar vi ut under vår seminariehelg **15-16 september** på S:t Sigfrids folkhögskola. Arbetet med seminariet pågår, det kommer att handla om hedersförtryck ur olika aspekter. Inbjudan till seminariet och programmet i sin helhet kommer med Bergsluft som skickas ut i augusti.

Med detta utskick följer vårt inbetalningskort med **årsavgiften 150 kr**. Hör gärna av er till Sällskapets valberedning om ni har tips om intresserade medlemmar som vill hjälpa till med vårt arbete i olika sammanhang.

Till sist en påminnelse om att gå in på Sällskapets och Stiftelsens hem- och Facebook-sidor för att få senaste nytt. Medlemsbladet *Bergsluft* tar också gärna emot bidrag!

Ann-Margreth Willebrand, ordförande

Ny Elin Wägner-skylt

Vi planerar sätta upp en skylt utanför porten till Upplandsgatan 54 i Stockholm, där EW bodde några månader 1907 och inspirerades till att skriva *Norrullsligan*. Se hemsidan om dag för invigning.

Elin Wägner-dagen & årsmöte 2018

Plats: Bygdegården i Berg

Tid: 19 maj kl 14. Årsmöte ca kl 16.

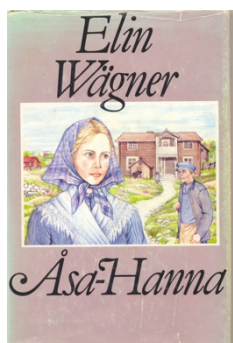
Elin och Ester Blenda – mentorskap, vänskap, systerskap

Välkommen att träffa succéförfattaren och vinnaren av Augustpriset 2017 **Fatima Bremmer**, författare till *Ett jävla solsken*. Vi skriver mer om boken längre fram i Bergsluft! I sitt föredrag berättar Fatima om Elin Wagners och Ester Blenda Nordströms livslånga relation.

Efteråt kaffe och småländsk ostkaka! Alla välkomna!

Kallelse till årsmöte, som följer efter föredrag och kaffe ca kl 16.00. Vi hoppas att många medlemmar möter upp och ger oss tips om hur vi kan förbättra vår verksamhet!

Dagordning finns på hemsidan!

Åsa-Hanna 100 år

"Den där djävla Elin!" lär författarkollegan och vännen Sigfrid Siwertz ha utbrustit då Elin Wägners *Åsa-Hanna* kom ut 1918 som den första i raden av de så kallade smålandsromanerna. Siwertz var nog inte den enda som blev

förvånad av att möta denna nya sida av Wägner. Här var det inte den slagfärdiga, ironiskt kvicka journalisten och inte heller skildraren av moderna storstadskvinnor som mötte läsaren. I stället var det en roman förlagd till den småländska landsbygden, delvis skriven på dialekt, full av bibliska anspelningar och med en handling som kretsar kring djupa existentiella och moraliska frågor. För romanförfattaren Elin Wägner innebar *Åsa-Hanna* tveklöst ett andra genombrott hos kritiker och läsare.

I centrum för handlingen står Hanna på Åsen, kvinnan som i romanens början sviker sin ungdomskärlek Magnus för att i stället gifta sig med den rike handlaren Frans Adamsson i Mellangården. På så sätt får hon ett materiellt bra liv och en viss respekt i bygden, men i sitt inre kommer hon alltmer att plågas av makens skumraskaffärer liksom av hans återkommande otrohet och misshandel av hustrun. Till det som plågar Hanna hör också det brott som länge är familjens väl bevarade hemlighet. Hannas förtvivlan kulminerar i romanens dramatiska slut, där hon till sist gör upp med maken och det liv som hon hittills levt.

Åsa-Hanna, som utan tvekan är en av Elin Wägners mest välskrivna och välkomponerade romaner, kan läsas på flera sätt: som en äktenskapsroman, som en kristen prövningsroman, som en melodram om kärlekens olika villkor för kvinnor och män. Gemensamt för dessa och andra läsningar är att Elin Wägners feministiska perspektiv genomsyrar texten. onte minst i detta borde läsaren känna igen författaren. Även denna roman är en berättelse om de villkor och begränsningar patriarkatet innebär för kvinnorna och också här visar Wägner på nödvändigheten av att bli medveten om detta och att göra uppror.

Peter Forsgren

Kvinnosaken

Under vårens studiecirkel om barnböcker på Lilla Björka kom inspiration från första mötet av en tjock lunta från 1965: *Barnboken i Sverige 1750-1950* av journalisten, barnbokskritikern och bilderboksförfattaren Eva von Zweigbergk (1906-1984). Hon var anställd på Dagens Nyheter 1929-69 och skrev ofta under signaturen Colomba.

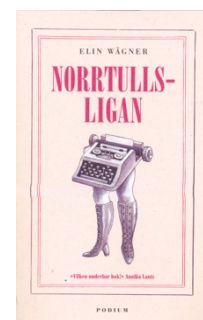
I kapitlet "Böcker om svenska flickor" skriver hon så här:

"Men man kan inte gå förbi Elin Wägner när hon var några och tjugo och skrev *Norrullsligan*. Det är ingen flickroman men en roman om unga kvinnor, äntligen ett befriande gapskratt, en satir över manssamhällets idé om vad kvinnlig ungdom begärde och behövde för sin tillvaro! Här var en ung person som kunde skriva och som skrev om andra unga personer, om deras arbete, deras vilja, förmåga och vardagsliv, om kontorsplatsen som det skulle vara en nåd att få, fastän kontoristerna behövdes, om den unga kvinnliga medelklassens upprorskänslor och livslust. Var lugn för att den lästes och begrundades av dem som då var i tonåren! Det var första gången som kvinnosaken bröt igenom litterärt i nysprucken svensk suffragettstämning."

Norrullsligan publicerade först som följetong i Dagens Nyheter. Elin Wägner berättar att hon skrev den fredagkvällar för direkt leverans till redaktionen och publikation på lördagen. Boken har omtryckts många gånger sedan 1908. År 2011 utnämndes den till årets Stockholmsroman och såldes i 12.000 ex. Den återberättas nu till lättläst för LL-förlaget av författaren Cecilia Davidsson och kommer ut i augusti. /mes

Sommaren på Lillabjörka

Kvinnoporträtt och rösträttskamp står i fokus på sommarens utställning på Lilla Björka. För första gången visar vi konst av Sven Ljungberg i en utställning som cureras av hans son Pontus Ljungberg. Utställningen kan ses som ett tack till Sven Ljungberg för de tre grafiska blad – med motiv från Lilla Björka och romanen *Åsa-Hanna* – vars försäljning gav stiftelsen medel till renovering av fastigheten. Vernissage den 30 juni.

Spännande föredrag blir det som tidigare somrar:

11 juli kommer *Thage G Peterson*, född och uppvuxen i Berg och berättar om Elin Wägner med rubriken "Freden – en livsfråga för Elin Wägner".

18 juli får vi möta *Åsa Molde*, kirurg med "alla världens krig som arbetsplats", som berättar om sina erfarenheter.

8 augusti talar *Birger Schlaug* om "Fred med Jordan" – om Elin Wägners miljöengagemang och hur hon tidigt vävde samman den ekologiska dimensionen med freds- och demokratifrågor.

Samtliga föredrag kl 18.00

Vistelsestipendier på Lilla Björka

Sedan några år är Lilla Björka en inspirerande plats vår och höst för våra stipendiater: författare, konstnärer, översättare och andra som verkar med inspiration i Elin Wägners författarskap och tankar.

Vistelsestipendiet är ett samarbete mellan Det fria ordets hus i Växjö och stiftelsen Elin Wägners Lilla Björka och innebär 1-2 veckor kostnadsfritt boende. Grattis till årets stipendiater: *Eva-Teresia Lundberg*, översättare och musiker; *Matilda Södergran*, översättare och författare; *Amanda Cardell*, konstnär; *Ylva Mårtens*, journalist och författare.

Elin Wägner-stipendiet 2018 har som syfte att ge stipendiaten möjlighet att under en månad från slutet av augusti till början av oktober förbereda, genomföra eller färdigställa sin bok/avhandling/artikel/film i en stimulerande och rofylld miljö. Stipendiaten får också 15.000 kr.

Stipendiet vänder sig till dig som skriver eller forskar om Elin Wägner eller i Elin Wägners anda inom områdena jämställdhet, fred eller miljö. Juryn består av en person från vardera stiftelsen Elin Wägners Lilla Björka, Elin Wägner-sällskapet och Växjö kommun kultur- och fritidsförvaltning.

Läs mer om stipendiet på Lillabjorka.se och skicka ansökan till birgitta.k.hansson@gmail.com senast 27 april.

Spansk reselektyr

Elin Wägner besökte Andalusien 1933 och skrev romanen *Mannen vid min sida* (1933) efter hemkomsten. Hon låter sin huvudperson Karin Hall besöka de mest kända sevärdheterna, som katedralen i Sevilla, Alcazar, stora moskéen i Cordoba samt Alhambra med nasridernas palats.

I december 2017 reste jag runt i Andalusien med Elin Wägners roman i packningen och besökte

dessa sevärdheter. Till skillnad från romanens huvudperson Karin Hall träffade jag dock ingen amerikansk pastillfabrikant som följeslagare vid min sida och reste inte heller från spanska Algeciras till enklaven Ceuta eller till marockanska Tetouan. (Isaksson/Linder skriver att Elin Wägner var i Algeriet 1933, men det är nog en missuppfattning och de menar Algeciras i Andalusien, varifrån man kan resa över till Nordafrika).

Jag vill gärna tipsa om denna humoristiska roman med sin lätt ironiska ton samt många intressanta detaljer och tidsmarkörer. En sådan tidsmarkör skulle kunna vara huvudpersonens namn, Karin Hall, vilket även Hermann Görings lantställe utanför Berlin hette, där han inrättade ett minnesmonument efter hustruns död 1931. Det hände mycket politiskt i Europa under denna tid, när Elin Wägner skrev sin roman.

Mannen vid min sida tillhör inte hennes mest lästa och den kan vara svår att få tag på, men den förtjänar att bli ihågkommen. / *Elisabeth Auer*

Ytterligare tre boktips

"**En vardagsmänniska i djupa tankar**" är titeln på ett av kapitlen i Elin Wägners *Selma Lagerlöf 2*. Den vardagsmänniskan har vi nu chansen att lära känna genom Mats Nilssons vackra bok *Alma på Mårbacka – Selma Lagerlöfs husjungfru 1925-1931*, som bygger på hans mammas berättelser och brev från tiden. Vi får följa Selmas vardagsliv och förstår hur svårt det var för henne att få ägna sig åt djupa tankar. Hela bygden tycks vilja lägga beslag på henne och till det kommer alla nyfikna turister som gärna tar hennes tid i anspråk. Dessutom ska hon fungera som arbetsledare för gårdens folk och ge ekonomisk trygghet åt alla. Boken är välskriven med välvalda foton och praktiska recept som illustrationer.

Vid läsningen tänker man ofta på hur Elin kan ha haft det på Lilla Björka, i mindre skala förstås, men även hon måste ha upplevt bristen på avskildhet och tankero som ett ständigt problem.

Ester Blenda Nordström är ett namn som förekommer vid flera tillfällen i beskrivningarna av Elin Wägners liv och författarskap. Oftast nämns hon som charmig och äventyrslysten journalist, men samtidigt Elins reskamrat och förtrogna vid känslomässiga kriser.

Elin och Ester Blenda i samedräkt

Nu har Ester Blenda Nordström (1891–1948) fått sin egen biografi, *Ett jävla solsken*, skriven av Fatima Bremmer. Ett spännande liv är det vi får ta del av och vi känner igen många av tidens journalister, författare och rösträttskämpar som hon rör sig bland och charmar med sin oförvägenhet. Hennes geografiska rörlighet är dock större än de flestas vid denna tid, och hon blir därigenom en tidig etnografisk skildrare från mindre kända kulturer. Boken griper tag i läsaren, särskilt vad gäller hennes svårigheter med att få leva ett liv i enlighet med sin sexuella läggning. I det avseendet ger Fatima Bremmers biografi viktiga social- och kulturhistoriska kunskaper från en inte alltför avlägsen tid.

Hela världen läser Elena Ferrante, som med *Det förlorade barnet* nu sätter punkt för romanserien om de två väninnorna Lila och Lenú. Den blir samtidigt en sammanfattning av deras liv i Neapel som alltifrån 40-talets barndom gått i parallella spår med ständigt återkommande slingrande avvägar.

Mycket kan vi känna igen oss i, men vi förstår också hur mycket mer komplicerat ett kvinnoliv kan te sig i ett samhälle så starkt präglad av maffiastyre och fascistiska aktioner. Männerna rör över kvinnors liv, både hemma och i samhället.

Med ett vardagligt och intensivt levande språk skapar Ferrante kvinnohistoria som berör, ibland som plågsamt igenkännande men alltid med förståelse för livsvillkorens inverkan på kvinnors val.

Solveig Hammarbäck

Från miljö till antropocent?

Miljön var en av Elin Wägners hjärtefrågor. Nu för tiden talas det allt oftare om "det antropocena". Men vad är det? Linnéuniversitetets *Anna Sofia Rossholm*, som forskar kring det antropocena inom film och litteratur, förklarar:

"Det antropocena" är en term för den geologiska epok som beskrivs som 'människans period', då människor påverkar geologiska processer som klimatförändringar.

Begreppet har kritiserats. För det första är man inte överens om vår tids påverkan i geologiska termer. För det andra är det omtvistat när tidsperioden har sin början. Humanister har framför allt kritiserat att begreppet handlar om människors påverkan när delar av mänskligheten är lika exploaterad som naturresurserna.

Kan begreppet 'det antropocena' bidra till nya insikter om miljöförändringar?

Självklart har ekologi och miljömedvetenhet länge handlat om dessa frågor. Samtidigt ger länken till geologin nya perspektiv. De ger vetenskapliga belägg för allvaret i ett större perspektiv, och får oss att förstå människans historia som en del av en längre historia som också är jordens historia. /*Dagmar Brunow*

Välkommen med bidrag till nästa Bergsluft före den 1 augusti 2018.

Elin Wägner-sällskapet, www.elinwagner.se

Årsavgift: 150 kr / Bg 645-0126

Bergslufts red:

Marianne Enge Swartz (mes)

Tel: 073 557 0118, menge.swartz@gmail.com

Ann-Margreth Willebrand (AMW)

Tel: 072 727 7440, amwillebrand@hotmail.com